

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในจังหวัดพิจิตร

Quality Rice Seed Production of Rice Seed Production Community Enterprise Member
in Pichit Provinceสุปรานี อินทรศักดิ์ (Supranee Intarasakda)¹สินีนุช ครุฑเมือง แสนเสริม (Sineenuch Khrutmuang Sanserm)²นารีรัตน์ สีระสาร (Nareerat Seerasam)³

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 2) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกประชากร ได้แก่ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในจังหวัดพิจิตร จำนวน 233 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการคำนวณตามวิธีการของ Taro Yamane ได้จำนวน 148 ราย สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับผลการวิจัยพบว่า 1) สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ร้อยละ 52.7 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.68 ปี ร้อยละ 48.0 จบประถมศึกษา สมาชิกครัวเรือนเฉลี่ย 2.18 ราย ร้อยละ 93.92 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 76.4 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีประสบการณ์ในการผลิตข้าวเฉลี่ย 24.36 ปี มีประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพเฉลี่ย 5.66 ปี ร้อยละ 93.9 ได้รับข่าวสารจากหน่วยงานราชการ แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.18 ราย ร้อยละ 97.3 ไม่จ้างแรงงาน มีพื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ย 26.19 ไร่ พื้นที่เช่าเฉลี่ย 25.60 ไร่ มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 26.68 ไร่ มีพื้นที่ผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 19.42 ไร่ มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7,274.49 บาท/ไร่ มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือก 5,520.13 บาท/ไร่ มีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 4,029.74 บาท/ไร่ มีต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 3,383.44 บาท/ไร่ ร้อยละ 98.60 ใช้เงินทุนของตนเอง และร้อยละ 79.10 จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับบริษัทเอกชน 2) ร้อยละ 96.62 ปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพตามหลักวิชาการในระดับมากที่สุด 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 4) มีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับน้อย โดยมีปัญหามากที่สุด คือแปลงขยายพันธุ์ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์แหล่งน้ำไม่เพียงพอ เห็นด้วยเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด คือกรรมการควรส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารปุ๋ย

คำสำคัญ การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ สมาชิกวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพิจิตร

¹นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช su48161109@gmail.com²รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช sineenuch.san@stou.ac.th³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช nareerut.see@stou.ac.th

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this study were to determine (1) the social and economic factors of the members in community enterprise of quality rice seed producers (2) the quality rice seed production (3) the factors related process of quality rice seed production (4) issue and suggestion of the members in community enterprise. The population were 233 members of community enterprise of quality rice seed producers in Phichit province. Able to set the sample size was calculated by the methodology of Taro Yamane consisting of 148 people were randomized by simple random sampling. The data was collected by structured interview and analyze data. The statistic used in this study was frequency, percentage, minimum value, maximum value, average, standard deviation and ranking. The result revealed that (1) the members in community enterprise of quality rice seed producers were male at 52.7 percent, the average age was 48.68 years, elementary school graduation was at 48.0 percent, estimate of member household was 2.18. The percentage of members in collaborative farming group was at 93.92, 76.4 none of social position, the average of experiences of rice production was 24.36 years, the estimate of experiences of quality rice seed production 5.66 years and 93.9 received information from government agencies. Labor in household was 2.18 percent, none of employee was 97.3, average of land ownership was 26.19 Rai, rental area was 25.60 Rai, average of area for rice seed production was 26.68 Rai, estimate area for paddy production was 19.42 Rai, estimate income from rice seed distribution was 7,274.49 baht/Rai, salary from paddy distribution was 5,520.13 baht/Rai, average manufacturing cost of rice seed was 4,029.74 baht/Rai, estimate manufacturing cost of paddy seed was 3,383.44 baht/Rai, percentage of own manufacturing cost was 98.60 and 79.10 percent of rice seed distribution to private companies. (2) Abiding by the rice seed production from the principle was 96.62 percent in the high rate (3) the most affecting factors related to quality rice seed production (4) the rice seed production was the less obstacle, the most concerning issue was reproducing area, lacking of abundant soil, insufficient water resources and the most agreement of suggestion was the committee should promote establishment of fertilizer bank.

Keywords: Quality rice seed production, Members of Community Enterprise, Rice seed production

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

Phichit Province

บทนำ

ประชากรของไทยประกอบอาชีพเกษตรกรรมมาเป็นระยะเวลายาวนาน โดยเฉพาะการปลูกข้าวที่มีการเพาะปลูกมากที่สุด ในสังคมไทย ข้าวเป็นทั้งอาหารหลักของประเทศ และเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญที่ส่งออกแล้วทำรายได้ให้กับประเทศไทย

ประเทศไทยได้มีการเพาะปลูกข้าว ในฤดูนาปี ปีการผลิต 2560/61 จำนวน 52,655,381 ไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) และมีการส่งออกข้าว ในปี พ.ศ. 2561 เป็นมูลค่า 193,370 ล้านบาท (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2561) ซึ่งคุณภาพข้าว และต้นทุนมีผลต่อการแข่งขันการส่งออกข้าวในตลาดโลก ดังนั้นแนวทางส่งเสริมและพัฒนการผลิตข้าวให้ได้ปริมาณมาก และมีคุณภาพ จึงมุ่งเน้นที่การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการเพิ่มผลผลิตและเป็นปัจจัยที่ลงทุนน้อยที่สุดสำหรับเกษตรกร โดยการปลูกข้าวของเกษตรกรหากใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ดีในการเพาะปลูก ก็จะสามารถเพิ่มผลผลิตได้ อย่างน้อย 10% ต่อไร่ และลดอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ 20 กิโลกรัมต่อไร่โดยใช้วิธีหว่าน 7 กิโลกรัมต่อไร่โดยใช้วิธีปักดำ และ 5 กิโลกรัมต่อไร่โดยใช้วิธีโยนกล้า (กรมการข้าว, 2560) หากเกษตรกรไม่ได้คัดเลือกและคัดแยกเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีและบริสุทธิ์เก็บไว้เพาะปลูกในรุ่นถัดไปด้วยตนเอง ทุกๆ 3-4 ปี ข้าวที่ปลูกไว้จะมีการกลายพันธุ์ เป็นข้าวตืด และมีพันธุ์อื่นมาผสมปนเปกันมากที่สุด โดยเฉพาะการปะปนมากับรถเกี่ยวข้าวที่ชาวนาใช้บริการร่วมกัน ซึ่งจะส่งผลให้คุณภาพและปริมาณผลผลิตข้าวที่ตกต่ำลง และกลายเป็นต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้น

ในจังหวัดพิจิตร มีการเพาะปลูกข้าว ในฤดูนาปี ปีการผลิต 2560/61 โดยมีจำนวนเกษตรกร 54,932 ครัวเรือน 112,359 แปลง พื้นที่ 1.51 ล้านไร่ (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2561) ส่วนใหญ่เกษตรกรในจังหวัดพิจิตรได้มีการเพาะปลูกข้าวอยู่ตลอดปี ผลผลิตที่ได้จะขายให้กับโรงสีเป็นส่วนใหญ่ และเมล็ดพันธุ์ที่ใช้ในการเพาะปลูกได้จากการแบ่งผลผลิตที่ได้มาทำพันธุ์หรือซื้อขายในพื้นที่ และยังมีส่วนน้อยที่ซื้อเมล็ดพันธุ์จากบริษัท หรือจากแหล่งที่จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพได้มาตรฐานทั้งนี้ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร ได้มีการรวมกลุ่มของเกษตรกรผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพที่สามารถเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพได้มาตรฐานที่บรรจุถุงกระสอบขายในตราของกลุ่มเอง และกลุ่มมีบริษัทขายเมล็ดพันธุ์รับซื้อไปบรรจุถุงกระสอบขายในตราของบริษัท ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มรวมมิตรเพื่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ อำเภอลำลูกเกด วิสาหกิจชุมชนแปลงใหญ่คลองส่งน้ำสี 95 วัดขวาง อำเภอน้ำขุ่น และวิสาหกิจชุมชนศูนย์ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวและปุ๋ยอัดเม็ดชุมชนพัฒนาบ้านบึงประดู่ อำเภอน้ำขุ่น ซึ่งแต่ละกลุ่มได้จัดตั้งเป็นระบบแปลงใหญ่ อีกด้วย การศึกษาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในจังหวัดพิจิตร ว่ามีสภาพการผลิตอย่างไรบ้าง มีปัญหาและข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของวิสาหกิจชุมชน และในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์

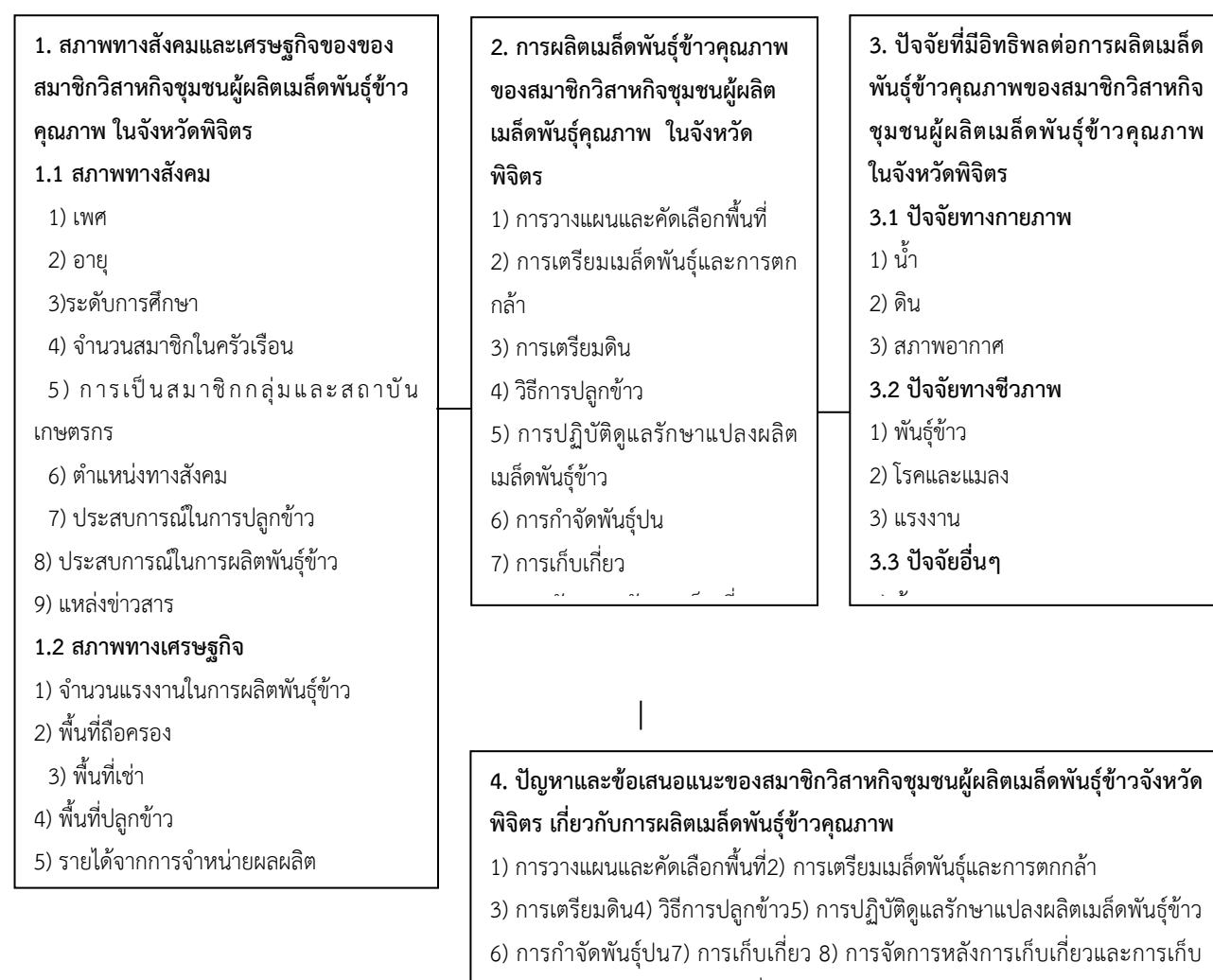
ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ดังนี้ 1) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 2) วิธีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ทำการศึกษาคือสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในจังหวัดพิจิตร ที่ผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพจำนวน 233 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตร Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 148 ราย โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับโดยกำหนดเกณฑ์ตามค่าคะแนนน้ำหนัก เฉลี่ย ดังนี้ : ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 = ระดับน้อยที่สุด ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 = ระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 = ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 = ระดับมากและค่าเฉลี่ย 4.20 - 5.00 = ระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1) ปัจจัยทางสังคมพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในจังหวัดพิจิตร ร้อยละ 52.7 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 48.68 ปีร้อยละ 48.0 จบประถมศึกษาจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.80รายพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกรทั้งหมดโดยร้อยละ 93.92 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ ร้อยละ 76.4 ไม่มีตำแหน่งทางสังคมมีประสบการณ์ในการผลิตข้าวเฉลี่ย 24.36 ปีมีประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพเฉลี่ย 5.66 ปีและร้อยละ 93.9 ได้รับข่าวสารข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากหน่วยงานราชการ

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในจังหวัดพิจิตร มีแรงในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 2.18ราย ร้อยละ 2.02 มีการจ้างแรงงานช่วยผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ เฉลี่ยแล้วจำนวน 1.75 ราย มีพื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ย 23.89 ไร่ และมีพื้นที่เช่าเฉลี่ย25.60ไร่ มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 26.68 ไร่ มีพื้นที่ผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 19.42ไร่มีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7,274.49 บาท/ไร่ มีรายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกเฉลี่ย 5,520.13บาท/ไร่ มีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย4,029.74 บาท/ไร่ มีต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 3,383.44 บาท/ไร่ ร้อยละ 98.6 มีแหล่งเงินทุนของตนเอง และร้อยละ 79.1 จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับบริษัทเอกชน

รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เฉลี่ยมากกว่ารายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกเฉลี่ย 1,754.36 บาท/ไร่ ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยมากกว่าต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 646.30 บาท/ไร่กำไรการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยมากกว่ากำไรการผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 1,108.06 บาท/ไร่

2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

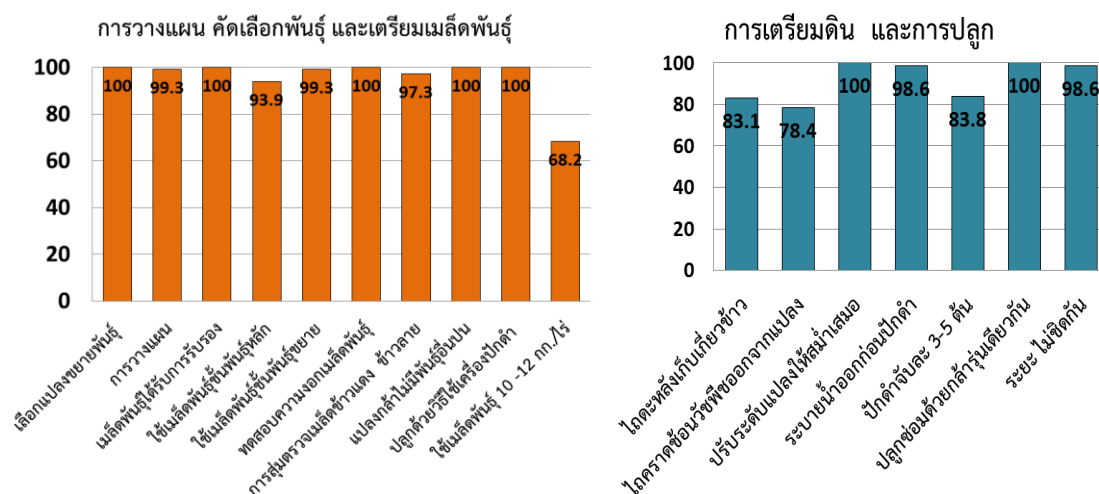
พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 96.6 ปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพตามหลักวิชาการ ในระดับมากที่สุด และร้อยละ 3.4 ปฏิบัติตามในระดับมาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

การปฏิบัติตามกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

ภาพที่ 2 การปฏิบัติตามกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

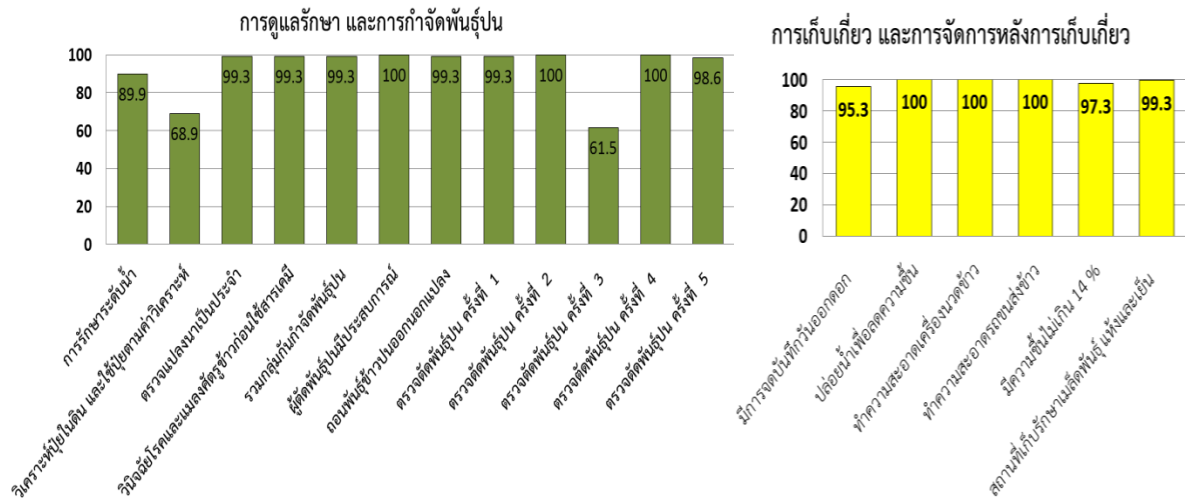
สมาชิกวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามหลักการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในขั้นตอนการวางแผนคัดเลือกพันธุ์ และเตรียมเมล็ดพันธุ์ ตามลำดับ ดังนี้ การเลือกแปลงขยายพันธุ์ เมล็ดพันธุ์ข้าวต้องได้รับการรับรองมีการทดสอบความงอกของ เมล็ดพันธุ์แปลงกล้าไม่มีพันธุ์อื่นปนปลูกด้วยเครื่องปักดำ (100) การวางแผนก่อนปลูก ใช้เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์ขยาย (99.3) การสุ่มตรวจเมล็ดข้าวแดง ข้าวลาย (97.3) การใช้เมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์หลัก (93.9) และการใช้เมล็ดพันธุ์ 10 – 12 กก./ไร่ (68.2)

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามหลักการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในขั้นตอนการเตรียมดิน และการปลูก ตามลำดับ ดังนี้ ปรับระดับแปลงให้สม่ำเสมอ ปลูกซ่อมด้วยกล้ารุ่นเดียวกัน (100) ระบายน้ำออกก่อนปักดำ ระยะต้นไม่ชิดกัน (98.6) ปักดำจับละ 3-5 ต้น (83.8) ไถคราดหลังเก็บเกี่ยวข้าว (83.1) และไถคราดซัอนวัชพืชออกจากแปลง (78.4)

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ภาพที่ 3 การดูแลรักษาและการกำจัดพันธุ์ปน การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามหลักการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในขั้นตอนการดูแลรักษา และการกำจัดพันธุ์ปน ตามลำดับ ดังนี้ผู้ตัดพันธุ์ปนมีประสบการณ์ตรวจตัดพันธุ์ปน ครั้งที่ 2 ตรวจตัดพันธุ์ปน ครั้งที่ 4 (100) ตรวจแปลงนาเป็นประจำวินิจฉัยโรคและแมลงศัตรูข้าวก่อนใช้สารเคมีรวมกลุ่มกันกำจัดพันธุ์ปนถอนพันธุ์ข้าวปนออกนอกแปลงตรวจตัดพันธุ์ปน ครั้งที่ 1 (99.3) ตรวจตัดพันธุ์ปน ครั้งที่ 5 (98.6) การรักษาาระดับน้ำ (89.9) วิเคราะห์ปุ๋ยในดิน และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ (68.9) และตรวจตัดพันธุ์ปน ครั้งที่ 3 (61.5)

สมาชิกวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามหลักการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในขั้นตอนการเก็บเกี่ยว และการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว ตามลำดับ ดังนี้ ปล่อยน้ำเพื่อลดความชื้นทำความสะอาดเครื่องนวดข้าวทำความสะอาดรถขนส่งข้าว (100) สถานที่เก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ แห้งและเย็น (99.3) มีความชื้นไม่เกิน 14 % (97.3) และมีการจดบันทึกวันออกดอก (95.3)

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

ภาพรวมของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในระดับมาก(3.93) โดยแยกเป็น ปัจจัยทางชีวภาพมีความเกี่ยวข้องต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในระดับมาก (4.03) ปัจจัยทางกายภาพมีความเกี่ยวข้องต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในระดับมาก (3.97) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในระดับมาก (3.81) โดยมีประเด็น ดังนี้

มีปัจจัยที่มีอิทธิพลระดับมากที่สุด 3 ปัจจัย ตามลำดับค่าเฉลี่ยได้แก่ ปัจจัยด้านพันธุ์ข้าว (4.40) ปัจจัยด้านความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ (4.34) และปัจจัยด้านน้ำ (4.28)

มีปัจจัยที่มีอิทธิพลระดับมาก 4 ปัจจัย ตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ ปัจจัยด้านดิน (3.94) ปัจจัยด้านโรคและแมลง (3.65) ปัจจัยด้านต้นทุน (3.79) และมีปัจจัยด้านสภาพอากาศ (3.70)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลระดับปานกลาง 1 ปัจจัยตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ปัจจัยด้านแรงงาน (3.31)

4. ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

1) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับน้อย (2.26) มีประเด็น ดังต่อไปนี้

ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 5 ลำดับแรก โดยเรียงจากตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ แปลงขยายพันธุ์ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ แหล่งน้ำไม่เพียงพอ (2.59) ไม่ได้ทำความสะอาดเครื่องนวดข้าวก่อนเก็บเกี่ยวข้าว (2.58) หาเมล็ดพันธุ์ชั้นพันธุ์หลักยาก (2.53) ขาดความพร้อมในการจัดหาวัสดุ-อุปกรณ์ และเงินทุน (2.48) ไม่ได้บันทึกวันออกดอก ทำให้เก็บเกี่ยวไม่อยู่ในช่วง 20 – 25 วัน (2.48) ตามลำดับ

2) ข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพพบว่าระดับความเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในภาพรวมของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพเห็นด้วยเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ

สมาชิกเห็นด้วยกับข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ 5 ลำดับแรก ตามลำดับค่าเฉลี่ยได้แก่กรรมการควรส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารปุ๋ย (4.70) กรรมการควรจัดหาแหล่งปุ๋ยราคาถูกคุณภาพดี (4.67) กรรมการควรหาแหล่งสนับสนุนหรือหาแหล่งเมล็ดพันธุ์ข้าวมีคุณภาพที่ได้มาตรฐาน ราคาถูก (4.62) กรรมการควรหาหรือจัดตั้งกลุ่มผู้ตัดพันธุ์ปน (4.60) กรรมการควรจัดหาเครื่องนวดข้าวที่ไม่มีเมล็ดพันธุ์ปะปน มีประสิทธิภาพในการเกี่ยวข้าวพันธุ์ และจัดลำดับก่อนเก็บเกี่ยวข้าว (4.60) ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในจังหวัดพิจิตรมีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายดังนี้

1. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

1) ปัจจัยทางสังคม

เพศ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในจังหวัดพิจิตร ร้อยละ 52.70 เป็นเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพิกา ฉ่ำใจ(2557, น. 103) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนจังหวัดปทุมธานีพบว่าเกษตรกรที่ร้อยละ 65.6 เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับงานวิจัยของพิรณุ คำหล้า (2558, น. 73) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกร ที่เป็นสมาชิกของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวลำปาง พบว่ามีเกษตรกรที่ร้อยละ 78.90 เป็นเพศชาย จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นเพศชาย เพราะเป็นการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวต้องใช้เครื่องจักรกลใหญ่และต้องใช้กำลังมาก

อายุ สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ มีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 48.68 ปี ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของวันชัย ประยงค์หอม(2559, น. 89) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดอำนาจเจริญพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 51.53 ปี เช่นเดียวกับพิรณุ คำหล้า (2558, น. 73) ที่พบว่าอายุเฉลี่ย 56.38 ปีจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีอายุเฉลี่ย 48.68 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ผ่านประสบการณ์การผลิตข้าว และเป็นช่วงอายุที่สามารถเรียนรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวได้

ระดับการศึกษา สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 48 จบประถมศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพิกา ฉ่ำใจ (2557, น. 103) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา เช่นเดียวกับ

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

งานวิจัยของ วันชัย ประยงค์หอม (2559, น. 89) พบว่าส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษา จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนจบการศึกษาระดับประถมศึกษา และสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่เป็นกำลังหลักที่จบการศึกษาระดับสูงเป็นแกนนำกลุ่มขับเคลื่อนกลุ่ม

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ยอยู่ที่ 3.8 รายซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ วันชัย ประยงค์หอม (2559, น. 89) พบว่ามีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4.41 คน จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.8 คน ครอบครัวในชนบทส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขนาดเล็ก ที่มี พ่อ แม่ และลูก

การเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทุกคนเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร ซึ่งสอดคล้องกับ อัมพิกา ฉ่ำใจ (2557, น. 103) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม เช่นเดียวกับพิรณุ คำหล้า (2558, น. 75) ซึ่งพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่ม โดยส่วนใหญ่พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 93.92 เป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนทุกคนเป็นสมาชิกกลุ่มและสถาบันเกษตรกร ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่ เพราะ พ.ศ. 2559 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีนโยบายเกษตรแปลงใหญ่ จึงรวบรวมกลุ่มที่มีกิจกรรมเกี่ยวกับการผลิตข้าวจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่เพื่อง่ายต่อการบริหารจัดการ สนับสนุนปัจจัย

ตำแหน่งทางสังคม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 76.35 ไม่มีตำแหน่งทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพิกา ฉ่ำใจ(2557, น. 103) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมเช่นเดียวกับงานวิจัยของ วันชัย ประยงค์หอม (2559, น. 89) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่มีตำแหน่งทางสังคม ซึ่งสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีตำแหน่งทางสังคม ร้อยละ 6.08 เป็นสมาชิก อบต. รองลงมาร้อยละ 5.41 เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคมเพราะการผลิตเมล็ดพันธุ์ต้องใช้รายละเอียดในการผลิตมาก และต้องใช้เวลาในการดูมาก การมีตำแหน่งทางสังคมจะต้องสละเวลาส่วนตัวเพื่อสังคม

ประสบการณ์ในการปลูกข้าว สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีประสบการณ์ในการผลิตข้าวเฉลี่ยอยู่ที่ 24.36 ปีซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของวันชัย ประยงค์หอม (2559, น. 89) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำนา 30.54 ปี จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีประสบการณ์ในการผลิตข้าวเฉลี่ยอยู่ที่ 24.36 ปี ซึ่งสอดคล้องกับอายุเฉลี่ยของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีอายุเฉลี่ย 48.68 ปี ซึ่งครอบครัวชนบทสมาชิกในครอบครัวต้องช่วยทำการเกษตรตั้งแต่สามารถช่วยได้

ประสบการณ์ในการผลิตพันธุ์ข้าว สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีประสบการณ์ในการผลิตพันธุ์ข้าวคุณภาพเฉลี่ยอยู่ที่ 5.66 ปี ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของพิรณุ คำหล้า (2558, น. 46) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว 11.91 ปีจากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีประสบการณ์ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพเฉลี่ยอยู่ที่ 5.66 ปี ซึ่งสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีทั้งสมาชิกส่วนใหญ่เริ่มผลิตเมล็ดพันธุ์เมื่อมีนโยบายเกษตรแปลงใหญ่

แหล่งข่าวสาร สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 93.9 ได้รับข่าวสารข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากหน่วยงานราชการซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ วันชัย ประยงค์หอม (2559, น. 90) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อวิทยุ 1-2 ครั้ง มากกว่าครึ่งหนึ่งร้อยละ 51.9 และแตกต่างจากงานวิจัยของอัมพิกา ฉ่ำใจ (2557, น.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

103) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ เปิดรับข้อมูลด้านการเกษตรจากเพื่อนเกษตรกรมากที่สุดร้อยละ 85.6 จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารข้อมูลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากหน่วยงานราชการ จากกรรมการข้าว และกรมส่งเสริมการเกษตร จากนโยบายเกษตรแปลงใหญ่

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

จำนวนแรงงานในการผลิตพันธุ์ข้าว พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในจังหวัดพิจิตร มีแรงงานในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 2.18 ราย ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ พิรณัฐ คำหล้า (2558, 73) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีแรงงานในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยที่ 1.95 คน จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีแรงในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในครัวเรือนเฉลี่ยจำนวน 2.18 ราย ซึ่งสอดคล้องกับ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ครอบครัวในชนบทส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขนาดเล็ก มี พ่อ แม่ และลูก แรงงานที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จึงเป็น พ่อ แม่ และลูก

พื้นที่ถือครอง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 2.07 มีการจ้างแรงงานช่วยผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เฉลี่ยแล้วจำนวน 1.75 ราย ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ พิรณัฐ คำหล้า (2558, 73) พบว่ามีแรงงานจากการจ้างเฉลี่ยที่ 0.18 คน โดยไม่มีการจ้างแรงงานภายนอกสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 86.60 จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีสมาชิกวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 2.03 มีการจ้างแรงงานช่วยผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ เฉลี่ยแล้วจำนวน 1.75 ราย เป็นสมาชิกวิสาหกิจชุมชนที่มีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมาก ทำเป็นธุรกิจจึงต้องมีการจ้างแรงงานมาช่วย

พื้นที่ถือครอง สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 93.24 มีพื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ยแล้ว 26.19 ไร่ ซึ่งต่างจากกับงานวิจัยของ พิรณัฐ คำหล้า (2558, น. 73) พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่นาเป็นของตัวเองสูงสุดในช่วงต่ำกว่า 10 ไร่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีพื้นที่ถือครองของตนเองเฉลี่ยแล้ว 23.89 ไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่ถือครองของตนเองที่สืบทอดมา และหาเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอต่อการผลิตข้าว

พื้นที่เช่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 47.30 มีพื้นที่เช่า เฉลี่ยแล้วจำนวน 25.6 ไร่ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ศศิวิมล ศิริเจริญ (2557, น. 87) ที่ศึกษาเรื่อง การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีของเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่นาเช่าในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมีจำนวน 158 ราย คิดเป็นร้อยละ 75.6 มีพื้นที่เฉลี่ยที่ 6.23 ไร่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีพื้นที่เช่าเฉลี่ย 25.6 ไร่ เพื่อให้เพียงพอต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว

พื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 26.68 ไร่ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ พิรณัฐ คำหล้า (2558, น. 73) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่เกษตรกรมีพื้นที่ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวรวมเฉลี่ย 14.42 ไร่ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุขุม สิริราช (2552, น. 78) ที่ศึกษาเรื่อง การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เกษตรกรมีขนาดพื้นที่แปลงผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวรวมเฉลี่ย 10 ไร่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีพื้นที่ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 26.68 ไร่ ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนแรงงานในครัวเรือน ที่มีขนาดพื้นที่เหมาะสมกับมีพื้นที่แรงงานในครัวเรือน

พื้นที่ผลิตข้าวเปลือก สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 48.649 มีการผลิตข้าวเปลือกร่วมด้วย โดยมีพื้นที่ผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 19.42 ไร่ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ วันชัย ประยงค์หอม (2559, น. 89) พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำนาข้าว เฉลี่ย 20.67 ไร่ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ศศิวิมล ศิริเจริญ (2557, น. 74) พบว่า พื้นที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ปลูกข้าวเฉลี่ยของเกษตรกรในฤดูนาปี มีค่าเท่ากับ 22.57 ไร่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีพื้นที่ผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 19.42 ไร่ ซึ่งเกษตรกรบางส่วนผลิตข้าวเปลือกพร้อมกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพซึ่งสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมากกว่าผลิตข้าวเปลือก

รายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7,274.49 บาท/ไร่ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ พิรณัฐ คำหล้า (2558, น. 74) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยที่ 8,266.24 บาทต่อไร่

รายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีรายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกเฉลี่ย 5,520.125 บาท/ไร่ ซึ่งแตกต่างกับงานวิจัยของ พิรณัฐ คำหล้า (2558, น. 74) พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการขายข้าวเปลือกเฉลี่ย 5,597.39 บาทต่อไร่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้จากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 7,274.49 บาท/ไร่ และรายได้จากการจำหน่ายข้าวเปลือกเฉลี่ย 5,520.12 บาท/ไร่ ซึ่งรายได้จากการผลิตเมล็ดพันธุ์มากกว่ารายได้จากการขายข้าวเปลือก 1,754.36 บาท/ไร่

ต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ย 4,029.74 บาท/ไร่ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ พิรณัฐ คำหล้า (2558, น. 73) พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวรวมเฉลี่ย 3,959.20 บาทต่อไร่ และแตกต่างจากงานวิจัยของ สุขุม สีสราษ (2552, น. 78) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตพันธุ์ข้าวเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 5,375 บาทต่อไร่

ต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 3,383.44บาท/ไร่ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ สุขุม สีสราษ (2552, น. 78) พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตข้าวเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 4,654 บาทต่อไร่ จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 4,029.74 บาท/ไร่ และมีต้นทุนการผลิตข้าวเปลือกเฉลี่ย 3,383.44 บาท/ไร่ ซึ่งต้นทุนจากการผลิตเมล็ดพันธุ์มากกว่ารายได้จากการขายข้าวเปลือก 646.3บาท/ไร่

แหล่งเงินทุนการผลิตข้าวสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 98.6 ใช้เงินทุนของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิยะดา สุทธิศักดิ์ (2560, น 46) พบว่าแหล่งเงินทุนของสมาชิกด้านการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 75.5 เป็นเงินตนเอง จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนใช้เงินทุนของตนเอง เนื่องจากสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว จึงมีเงินทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในฤดูต่อไป

แหล่งจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพร้อยละ 79.10 จำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับบริษัทเอกชน ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ วันชัย ประยงค์หอม (2558, น. 55) พบว่า สมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชนเกือบครึ่งหนึ่ง ร้อยละ 46.3 จำหน่ายให้กับ สหกรณ์การเกษตรเพื่อการตลาดลูกค้า ธกส. จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวให้กับบริษัทเอกชน เพราะส่วนใหญ่ทำสัญญากับบริษัทก่อนทำการผลิต

2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพตามหลักวิชาการ ร้อยละ 96.62 ปฏิบัติตามตามหลักวิชาการในระดับมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของกวิสรา ประโคน (2555, น. 71) ที่ศึกษาเรื่อง การใช้เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่าสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนมี

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับค่อนข้างมาก จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ น้อยที่สุด คือ ตรวจคัดพันธุ์ปน ครั้งที่ 3 ระยะการออกดอกอายุข้าว 70-80 วัน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้เหตุผลว่าการตรวจคัดพันธุ์ปน ครั้งที่ 3 ระยะการออกดอก จะทำให้เกสรร่วง ข้าวผสมเกสรไม่ได้ทำให้ข้าวฝ่อ ผลผลิตตกต่ำ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ มีความเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในระดับมาก ซึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในระดับมากที่สุด 3 ข้อ ดังนี้ ปัจจัยด้านพันธุ์ข้าวมีความอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในระดับมากที่สุด รองลงมา ปัจจัยด้านความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีอิทธิพลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในระดับมากที่สุด และปัจจัยด้านน้ำมีอิทธิพลการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพในระดับมากที่สุด ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของ ประไพศรี จตุเทิน (2551, น. 53) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด มีตัวแปรอิสระ 4 ตัว ที่มีความสัมพันธ์กับวิธีปฏิบัติในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน คือ ปัจจัยการดำเนินงานของศูนย์ข้าว ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเป็นศูนย์กลางการถ่ายทอดความรู้ในการทำนา ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน และปัจจัยลักษณะพื้นฐานของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่ ด้านความรู้เกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ส่วนตัวแปรอิสระอื่นๆ คือ ปัจจัยลักษณะพื้นฐานของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ได้แก่ ด้านประสบการณ์การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ด้านการเข้ารับการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ด้านต้นทุนในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว และด้านรายได้จากการขายเมล็ดพันธุ์จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในระดับมาก สมาชิกผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ให้เหตุผลว่าปัจจัยทุกอย่างมีผลกับกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพทุกปัจจัย แต่ปัจจัยที่มีผลต่อกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมากที่สุด คือปัจจัยด้านพันธุ์ข้าว และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ น้อยที่สุด คือปัจจัยด้านแรงงาน เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนเป็นหลัก

4. ปัญหา และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

1) ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ มีระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวในระดับน้อย การผลิตเมล็ดพันธุ์ที่สมาชิกกลุ่มคิดว่าเป็นปัญหามากที่สุด คือ แปลงขยายพันธุ์ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ แหล่งน้ำไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กวิสรา ประโคน (2555, น. 72-73) พบว่า สมาชิกผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน มีปัญหาการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวปัญหาเรื่องพันธุ์และการเตรียมเมล็ดพันธุ์ สมาชิกประมาณหนึ่งในสามมีปัญหาในประเด็นการทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์มีความยุ่งยาก ส่วนการเตรียมดิน สมาชิกประมาณเกือบสองในสามมีปัญหาในประเด็นขาดน้ำในช่วงการเตรียมดินส่วนการปลูก สมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาในประเด็นขาดน้ำ ส่วนการดูแลรักษา สมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาในประเด็นปุ๋ยมีราคาแพง ส่วนการกำจัดพันธุ์ปน สมาชิกเกินกว่าครึ่งมีปัญหาในประเด็นขาดความชำนาญในการกำจัดพันธุ์ปน ส่วนการเก็บเกี่ยว สมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาในประเด็นการทำความสะอาดเครื่องนวดข้าวก่อนเก็บเกี่ยวข้าวทำได้ยาก ส่วนการลดความชื้น สมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาในประเด็นขาดลานตาก ส่วนการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์เพื่อรอจำหน่าย สมาชิกส่วนใหญ่มีปัญหาในประเด็นขาดเครื่องคัดแยกเมล็ดพันธุ์ข้าว และปัญหาอื่นๆ สมาชิกมีปัญหาเกี่ยวกับฝนทิ้งช่วงในฤดูการเพาะปลูก และฝนตกในฤดูเก็บเกี่ยว จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีระดับปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการผลิตเมล็ดพันธุ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ข้าว ในระดับน้อย โดย แปลงขยายพันธุ์ ดินขาดความอุดม สมบูรณ์ แหล่งน้ำไม่ เพียงพอ เป็นปัญหาที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความเห็นว่าเป็นปัญหาอันดับ 1 ซึ่งเป็นปัญหาที่แก้ไขยากทุกภาคส่วนจึงต้องร่วมกันแก้ไข ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และ กลุ่มของเกษตรกรเอง

2) ข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ พบว่าระดับความเห็นด้วยเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในภาพรวมมีระดับความเห็นด้วยเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด คือกรรมการควรส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารปุ๋ยซึ่งแตกต่างจากกับงานวิจัยของ กวิสรา ประโคน (2555, น. 72-73) ต้องการให้ศูนย์ฯ อบรมให้ความรู้ในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแก่สมาชิกรายใหม่ให้มากขึ้น และเพิ่มความรู้ในการใช้ เทคโนโลยีชีวภาพเพื่อลดต้นทุนการผลิตข้าว จากการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีระดับความเห็นด้วยเกี่ยวกับ ข้อเสนอแนะ ในระดับมากที่สุด โดยขอกรรมการควรส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารปุ๋ย สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเห็นว่าเป็น อันดับ 1 เพื่อสมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ปุ๋ยที่ถูก และสามารถทำเป็นสินเชื่อได้

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ขอสรุปการพิจารณานำมาเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรบรรจุลงจำหน่ายภายใต้ตราของกลุ่มเอง และควรมีการทำการตลาดภายในอำเภอ เพื่อให้เกษตรกรได้ใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกรได้ลดต้นทุน และได้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมาใช้ พร้อมทั้ง สามารถตรวจสอบคุณภาพได้ทุกขั้นตอนด้วยเนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพพบว่ามีการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ เฉลี่ย 3,245 ซึ่งกำไรจากการจำหน่าย ข้าวเปลือก เฉลี่ย 2,137 ซึ่งต่างกัน 1,108 บาท ซึ่งสมาชิกวิสาหกิจชุมชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเฉลี่ยไร่ ละ 1,108 บาท ซึ่งส่วนใหญ่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนขายเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพให้กับบริษัทเอกชน

2) ควรให้ความรู้กับสมาชิกวิสาหกิจชุมชนว่าการตรวจตัดพันธุ์ปนในช่วงระยะข้าวออกดอกนั้น จะทำให้มีผลต่อการผสมเกสรหรือไม่เพื่อทำความเข้าใจกับเกษตรกร เนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ พบว่า สมาชิกวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติตามการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพตาม ร้อยละ 96.6 ปฏิบัติตามหลักวิชาการในระดับมากที่สุดส่วนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปฏิบัติตามน้อยที่สุด คือ ตรวจตัดพันธุ์ปน ครั้งที่ 3 ระยะการออกดอก อายุข้าว 70-80 วัน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนให้เห็นผลว่าการตรวจตัดพันธุ์ปนในช่วงระยะข้าวออกดอกจะทำให้มีผลต่อการผสมเกสร

3) เจ้าหน้าที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำแปลงทดสอบให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนศึกษาและเปรียบเทียบ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ปฏิบัติตามน้อยที่สุด คือใช้เมล็ดพันธุ์ 10 -12 กก./ไร่ และวิเคราะห์ปุ๋ยในดิน ก่อนปลูก ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชน มีความเชื่อว่าใช้เมล็ดพันธุ์น้อยทำให้ผลผลิตน้อยตาม และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ขาดความเชื่อมั่นในการวิเคราะห์ปุ๋ยในดินก่อนปลูก ใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน และอุปกรณ์ในการวิเคราะห์ปุ๋ยในดินยังไม่เพียงพอ

4) ทุกส่วนที่มีการเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่ม หน่วยงานราชการ และบริษัทเอกชน จะต้องร่วมกันวางแผนการเพาะปลูก และจัดสรรน้ำให้เพียงพอต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยไม่กระทบต่อคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าวเนื่องจาก

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ พบว่า ภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นว่าทุกปัจจัยมีความเกี่ยวข้องต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในระดับมาก โดยประเด็นที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น คือ ปัจจัยด้านพันธุ์ข้าว ปัจจัยด้านความรู้การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ และปัจจัยด้านน้ำ ถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลกระทบต่อคุณภาพเมล็ดพันธุ์

5) ทุกส่วนที่มีการเกี่ยวข้อง ได้แก่ คณะกรรมการกลุ่ม หน่วยงานราชการ และบริษัทเอกชน จะต้องร่วมกันวางแผนการเพาะปลูก จัดสรรน้ำให้เพียงพอต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว โดยไม่กระทบต่อคุณภาพเมล็ดพันธุ์ข้าว หน่วยงานราชการมีการสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการบำรุงดิน และจัดทำแปลงทดสอบเพื่อเปรียบเทียบให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชนได้ศึกษาเนื่องจากผลการวิจัยเกี่ยวกับ ปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ พบว่าสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ มีระดับปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว ในระดับน้อย ส่วนการที่สมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีปัญหาเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวมากที่สุด คือ แปลงขยายพันธุ์ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ แหล่งน้ำไม่เพียงพอ ซึ่งเป็นปัญหาที่มีผลกระทบกับคุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าว

6) คณะกรรมการกลุ่มควรจัดตั้งธนาคารและกองทุนปัจจัยทางการผลิต ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ย ยา เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการผลิต และทำให้กลุ่มวิสาหกิจมีผลกำไรไว้ปันผลเนื่องจากผลจากการวิจัยข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพพบว่า ในภาพรวมสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพมีระดับความเห็นด้วยเกี่ยวกับข้อเสนอแนะในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะกรรมการควรส่งเสริมการจัดตั้งธนาคารปุ๋ย

2) ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากับกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรที่มีความแตกต่างออกไป เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน จะได้ทำให้ทราบถึงการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

2) ควรมีการศึกษาวิจัยลักษณะเดียวกันนี้ แต่เปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายเป็นกลุ่มที่บรรจุเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพจำหน่ายเองเพื่อเปรียบเทียบผลกำไร

3) ควรมีการศึกษาถึงความต้องการพันธุ์ข้าวภายในอำเภอเพื่อให้เกษตรกรในชุมชนมีเมล็ดพันธุ์คุณภาพไว้ใช้

4) ควรมีการศึกษาตลาดเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพภายในอำเภอ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2561). ผลการดำเนินงานการปรับปรุงและตรวจสอบข้อมูลพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ . ระบบทะเบียนเกษตรกร. สืบค้นจาก <http://farmer.doae.go.th/>

กวิสรา ประโคน. (2555). การใช้เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชนอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

ประไพศรี จตุเทิน (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวพันธุ์ดี ของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ จังหวัดร้อยเอ็ด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต)มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ดส่งเสริม

พิรณัฐ คำหล้า (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรที่เป็นสมาชิกของศูนย์เมล็ดพันธุ์ข้าวลำปาง. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

วิยะดา สุทธิศักดิ์ (2560). ศักยภาพของเกษตรกรที่ได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวจากศูนย์เมล็ดพันธุ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 9

The 9th STOU National Research Conference

- ข้าวเชียงใหม่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต)มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วันชัย ประยงค์หอม (2559). ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จในการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวชุมชน ในจังหวัดอำนาจเจริญ.(วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.
- ศศิวิมล ศิริเจริญ (2557). การเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีของเกษตรกร ในจังหวัดสุพรรณบุรี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- สุขุม สีสราช (2552). การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของเกษตรกรตำบลเมืองบัว อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, ร้อยเอ็ด
- สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร . (2561) . รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน จังหวัดพิจิตร . พิจิตร : กลุ่มส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดพิจิตร (อัดสำเนา).
- อัมพิกา ฉ่ำใจ (2557). การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวของสมาชิกศูนย์ข้าวชุมชน จังหวัดปทุมธานี (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร.
- Yamane, Taro (1973). *Statistics An Introduction Analysis. 3rd ed.* New York: Harper and Row Publishers.